

Święta Bożego Narodzenia w krajach Unii Europejskiej

Boże Narodzenie to jedno z niewielu świąt, które obchodzone jest przez wszystkie narody Europy, jednak zgodnie z powiedzeniem „co kraj to obyczaj”, warto przyjrzeć się bliżej kultywowanym przez inne narodowości tradycjom.

Francja

Świąteczny nastrój można poczuć już na kilka tygodni przed Bożym Narodzeniem, wraz z rozpoczęciem się Adwentu. Wtedy to dzieci otrzymują od rodziców kalendarz adwentowy, zgodnie z którym odliczają czas do świąt. Święta organizują zazwyczaj rodzice lub dziadkowie, którzy zapraszają do siebie dzieci oraz wnuki¹. Dziadkowie lub rodzice przygotowują dla całej rodziny świąteczny, bożonarodzeniowy obiad, składający się z tradycyjnych potraw. Na francuskim świątecznym stole nie może zatem zabraknąć: ślimaków, ostryg, białej kaszanki, indyka nadziewanego jadalnymi kasztanami a także, w zależności od regionu i tradycji rodzinnych: kurcząt, gęsi lub indyka. Popularne są również dania ze specjalnie przygotowanej, gęziej lub kaczej wątróbki oraz łosoś norweski. Na świątecznym stole nie może zabraknąć oczywiście słodkości.

Przysmakiem świątecznym jest ciasto o nazwie bûche de Noël. Słowo "bûche" oznacza polano. Wskazuje na to forma ciasta i ozdoby. Tradycja ta nawiązuje do zwyczaju z XV wieku: mianem "bûche" nazywano starannie wybrane, grube polano z drzewa owocowego przystrojone liśćmi i wstążkami, które po polaniu oliwą lub wódką (eau-de-vie) zapalano tyłoma gałązkami, ilu było członków rodziny przed wyjściem na pasterkę. Czynność ta była najczęściej przywilejem najstarszego i najmłodszego członka rodziny. Wierzono, że w czasie kilkugodzinnej nieobecności, Matka Boska, aniołowie oraz zmarli przychodzą do paleniska. Zebrany pieczołowicie popiół miał przynosić szczęście i posiadał cudowne właściwości lecznicze.

¹ <http://polonia.wp.pl/title,Boze-Narodzenie-we-Francji,wid,10697862,wiadomosc.html>

Prezenty w noc wigilijną wręcza św. Mikołaj, którego we Francji nazywa się Père Noël. Do tradycji świątecznych należy również dekorowanie świątecznego drzewka – choinki, a także przystrajanie kominów w domach. Na ulicach oraz w sklepach można znaleźć rozmaite dekoracje – światełka, przystrojone krzewy czy bombki, a na drzwiach wejściowych wieszają się ozdobne wieńce. Choinki także przystraja się w bombki, kolorowe lampiony i światełka, a na żadnej z francuskich choinek nie może zabraknąć gwiazdy betlejemskiej.

6 stycznia, w święto Trzech Króli, zgodnie z tradycją francuską, dzieli się "Galette des rois", ciastem, w którym ukryty jest tzw. "fève" - najczęściej mała figurka z ceramiki. Ten, kto ją znajdzie w swojej porcji ciasta zostaje królem, nakłada papierową złotą koronę i wybiera królową oraz odwrotnie. Najmłodsze dziecko wchodzi pod stół i kieruje dystrybucją poszczególnych kawałków "galette des rois"².

Niemcy

Święta Bożego Narodzenia (Weihnachten) w Niemczech to także czas radości i rodzinnych spotkań. Przed świętami przystraja się drzewko choinkowe w różnego rodzaju ozdoby. Zwyczaj przystrajania drzewka i tworzenia „choinki” wywodzi się właśnie z Niemiec³. W Niemczech przygotowania do świąt rozpoczynają się na cztery tygodnie przed świętami, wraz z początkiem Adwentu. Podobnie jak Francuzi, Niemcy wręczają dzieciom kalendarze adwentowe z okienkami, w których znajdują się słodycze. Słynne są także niemieckie świąteczne jarmarki, tzw. Weihnachtsmarkt.

W niemieckich kościołach nie ma tradycyjnej pasterki, na nabożeństwo chodzi się po południu. Po przyjściu z kościoła zaczyna się wieczerza. Życzenia składa się bez dzielenia się opłatkiem. W odróżnieniu od polskich zwyczajów - nie ma miejsca też przy stole dla niespodziewanego gościa, za to przy kolacji pod każdym talerzem znajduje się pieniążek, który ma zapewnić rodzinie dostatek przez cały rok. Prawdziwe święta zaczynają się w Niemczech 25 grudnia⁴.

Na wigilijnym stole nie może zabraknąć: pieczonej kiełbasy z kiszoną kapustą, sałatki ziemniaczanej, pieczeni z gęsi oraz karpia. Charakterystyczne dla niemieckich świąt jest także bakaliowe ciasto stollen. Tradycją niemieckich świąt jest także pieczenie imbirowych ciasteczek (tzw. Plätzchen), mających kształt ludzików oraz domków. Dzieci, poza

² <http://ifec.free.fr/article/art14.htm>

³ <http://www.twojaeuropa.pl/1031/boze-narodzenie-w-niemczech>

⁴ <http://www.pogranicze.de/mieszkaniec-w-niemczech/73-przydatne-informacje/584-wita-boego-narodzenia-w-niemczech-zwyczaje-tradycje>

słodkościami świątecznymi dodatkowo otrzymują talerz ze świeżymi oraz suszonymi owocami, orzechami a także innymi słodkimi smakołykami.

Niemieckie dzieci nie czekają na pierwszą gwiazdkę aby otrzymać prezenty. Prezenty nie znajdują się pod choinką, lecz są ułożone na stole. Przynosi je pierwszego dnia świąt Bożego Narodzenia Mikołaj (der Nicolaus) lub też Dzieciątko Jezus (das Christkind). Często towarzyszy mu Knecht Ruprecht – postać negatywna, która straszy dzieci różgą. Dzieci dostają też prezenty wcześniej – 6 grudnia w dzień Świętego Mikołaja. Wystawiają wówczas przed drzwiami swoje buty, mając nadzieję że Mikołaj napełni je słodyczami i owocami. Przynosi on ze sobą dużą księgę, z której wyczytuje co dobrego a co złego dzieci zrobiły w czasie minionego roku. Czasami niegrzeczne dzieci dostają od niego różgę, na ogół jednak każdy dostaje jakiś mały prezent⁵.

Wielka Brytania

Angielskie zwyczaje świąteczne – dzięki ujednolicaniu i stapianiu się kultur są znane na całym świecie. W Wielkiej Brytanii bardzo hucznie obchodzi się Boże Narodzenie, natomiast Wigilia nie ma, tak jak w Polsce, rodzinnego i symbolicznego znaczenia. Dorośli często spędzają Wigilię w gronie przyjaciół na zabawie w pubach. Ten sposób spędzania świąt rozpowszechnia się na świecie dzięki popularyzacji obrzędów i tradycji Zjednoczonego Królestwa.

Pierwszy dzień świąt, tzw. Christmas Day, jest dniem spotkań rodzinnych. Typowym posiłkiem świątecznym w Wielkiej Brytanii jest pieczony, nadziewany indyk podawany z ziemniakami i warzywami w Dzień Bożego Narodzenia, tzw. roast dinner. Na deser, w większości tradycyjnych domów, serwuje się Christmas Pudding czyli słodki pudding polewany brandy.

Popularne, także w Polsce całowanie się pod jemiolą przyszło do innych krajów właśnie z Wielkiej Brytanii. W czasach starożytnych jemiola na Wyspach Brytyjskich była uważana za świętość. Druidzi, czyli celtyccy kapłani, stosowali ją podczas ofiar składanych bogom, a wszyscy mieszkańcy wysp przypisywali jej magiczne właściwości.

Uważano wtedy, że ludzie, którzy spotkają się pod drzewem porośniętym jemiolą, nie mogą ze sobą walczyć, a każdy ozdobiony nią dom chroniony jest przed złymi duchami. Jemiola stała się świąteczną ozdobą każdego domu dopiero w XVII wieku i właśnie wówczas narodził się zwyczaj całowania każdej osoby, która znajdzie się pod zrobioną z jemioli wiązanką. Do

⁵ <http://www.twojaeuropa.pl/1031/boze-narodzenie-w-niemczech>

dziś zachował się przesąd mówiący, że jemiola przynosi szczęście, dlatego Brytyjczycy tak chętnie wieszają ją w swoich domach podczas świąt. Szkoci natomiast w wigilijną noc (Sowans Night) palą gałęzie jarzębiny, by pozbyć się wszelkich negatywnych uczuć i obdarować najbliższych dobrocią i życzliwością⁶.

Bardzo ważną i kultywowaną nadal tradycją w Wielkiej Brytanii, jest zwyczaj wysyłania karetek świątecznych. Prezenty dzieci znajdują nie pod choinką, ale w ogromnej pończosze lub skarpecie, którą wieszają w wigilijny wieczór w pokoju, gdzie najłatwiej przez komin może dostać się Święty Mikołaj. Brytyjskie dzieci czekają na Mikołaja o rodowodzie amerykańskim (Santa Claus albo Father Christmas) - z białą brodą jeżdżącego saniami zaprzężonymi w renifery⁷. Wygląd świętego, przynoszącego prezenty nie jest wymyślony. Znany jest drzeworyt z 1653 roku, na którym Father Christmas jest ubrany w biało-czerwony strój⁸. Drugi dzień Świąt, obchodzony jest znacznie mniej hucznie niż pierwszy i zwany jest Boxing Day. Tego dnia Anglicy obdarowują biednych oraz służbę, jeśli ją posiadają, drobnymi upominkami. Jest to również czas, kiedy Anglicy spędzają wolny czas z przyjaciółmi i znajomymi.

Włochy

We Włoszech Wigilię Bożego Narodzenia obchodzi się zgodnie z tradycją katolicką. Menu kolacji wigilijnej i Bożego Narodzenia składa się z postnych dań, przede wszystkim ryb, a także zważywszy na kulturę kulinarną Włochów, z różnego rodzaju makaronów. W drugi dzień świąt, na świątecznym stole góruje rosół oraz pieczony kurczak lub indyk.

Jednak obecnie większość Włochów przywiązuje niewielką wagę do kolacji wigilijnej. Wprawdzie jest ona bardziej uroczysta niż w zwykły dzień, jada się ją przy choince (w co czwartym włoskim domu jest to prawdziwe drzewko) i szopce, zbudowanej przez niemal każdą rodzinę, ale na stole nie ma żadnych tradycyjnych dań. Jest to czas oczekiwania na pasterkę, na którą wybiera się wiele rodzin.

Tradycję, jaką jest budowanie szopek przez włoskie rodziny zapoczątkował święty Franciszek z Asyżu w 1223 w mieście Greccio w Lacjum. Właśnie w tym roku powstała pierwsza żywa szopka, która dała początek innym szopkom na całym świecie. Włosi przeznaczają co roku olbrzymie kwoty na budowanie szopek, które powstają nie tylko w domach, lecz także na

⁶ <http://www.globtroter.info/osrodki/848-wielka-brytania-boe-narodzenie-na-wyspach>

⁷ <http://sp.poniatowa.pl/art92.htm>

⁸ http://www.angielski.edu.pl/historia/boze_narodzenie_w_wielkiej_brytanii_21653.html

klatkach schodowych, w szkołach, szpitalach czy w innych instytucjach. Trzy najświetniejsze ośrodki specjalizujące się w budowaniu szopek to Lecce w Apulii, Neapol i Sycylia⁹.

Drugi dzień świąt nosi we Włoszech nazwę San Stefano. We Włoszech przystraja się choinkę już 8 grudnia, czyli w święto Niepokalanego Poczęcia NMP, natomiast rozbiera się 6 stycznia, czyli w Święto Trzech Króli. Postaciami związanymi ze świętami włoskimi jest św. Mikołaj, który obdarowuje dzieci i dorosłych prezentami oraz postać nieznaną w Polsce – Befena, wiedźma, brzydka i stara czarownica. Dzieci oczekują prezentów od Befany w noc z 5 na 6 stycznia w Święto Trzech Króli. Według wierzenia, niegrzeczne dzieci otrzymują od wiedźmy węgielek¹⁰.

Hiszpania

Hiszpania jest krajem katolickim, w którym najważniejszym dniem świąt jest Wigilia. Najważniejszym elementem ozdób świątecznych jest szopka bożonarodzeniowa – miejsce łączące rodziny w domach. Kolacja wigilijna rozpoczyna się z reguły około godziny 21, gdzie w domu najstarszego seniora rodu zbiera się cała rodzina. Na wigilijną kolację w Hiszpanii podaje się wszystko to, co jest najlepsze, najdroższe i najlepszego pochodzenia. Na tradycyjnym hiszpańskim stole zawsze obecne są: jagnięcina, prosię, pieczony indyk, owoce morza, ryby, pasztety, na deser orzechy, marcepan i wypiekane ciasteczka. A także tradycyjne ciastko o nazwie turrón (nugat z migdałami w środku). Całe rodziny po kolacji udają się na pasterkę, która jest głównym elementem wigilijnego wieczoru. Co interesujące i nie spotykane w innych krajach europejskich po pasterce (zwanej Mszą koguta, według wierzeń, w noc narodzin Jezusa jedyny raz w historii kogut zapał o północy) odbywają się huczne imprezy na ulicach miast, ludzie tańczą, śpiewają oraz dobrze się bawią¹¹. W Hiszpanii nie istnieje zwyczaj wręczania sobie prezentów w święta Bożego Narodzenia, na prezenty Hiszpanie czekają aż do Święta Trzech Króli¹².

Ostatni dzień w roku, tak zwana nochevieja – stara noc, wiąże się z ciekawą tradycją. Hiszpanie zbierają się w centrum miasta i przed ratuszami czekają, aż zegar na wieży wybije

⁹ <http://www.twojaeuropa.pl/1160/boze-narodzenie-we-wloszech>

¹⁰ <http://www.wlochy.edu.pl/Wlochy,Boze-Narodzenie-po-wlosku-czyli-obrzed-y-i-tradycje-obchodzone-we-Wloszech,762.html>

¹¹ <http://www.twojaeuropa.pl/1074/navidad-czyli-boze-narodzenie-w-hiszpanii>

¹² <http://hiszpania.org.es/forum/portal.php?show=6>

dwunastą. Gdy zegar zaczyna bić, na każde uderzenie łykają jedno winogrono i myślą życzenie, które ma spełnić się w nadchodzącym roku¹³.

Portugalia

Po skończonej pasterce, także tu zwanej „Mszą koguta”, wszyscy udają się do domów by zasiąść do wigilijnego posiłku zw. "consoada". Najbardziej typowe "consoady" wyprawiane są na Północy kraju, gdzie powszechny jest także obyczaj strojenia choinki zwanej "Arvore do Natal". Często jest to mała sosenka, w regionach południowych każde drzewko popularne w okolicy. W regionach, gdzie ze względu na klimat trudno o drzewka, „choinki” robi się z masy papierowej. W ulepiony z niej pień wtyka się gałązki kupione na targu. Zdobę się je kolorowymi ozdobami. Drzewko to ustawia się albo w wiklinowym koszu, wazonie - ważne żeby zajmował najważniejsze miejsce.

Do kominków wrzuca się spalane w Wigilię polano, którego popiół i węgielki przechowuje się, aby gdy nadejdzie burza, wrzucać go do ognia. Portugalczycy wierzą, że dym z nich chroni dom od uderzenia piorunem. Starą tradycją jest zapraszanie dusz zmarłych, dla których pozostawia się puste nakrycie przy wigilijnym stole, lub wrzuca się do kominka okruszki z wigilijnych potraw. Dawniej były to nasiona. Wierzono, że w innym świecie nasiona przerodzą się w pożywienie, które zostanie zesłane na ziemię w czasie głodu.

Na wigilijnym stole musi się znaleźć bacalhau (dorsz). Gotuje się do niego kapustę, robi krostki z ryb, na deser podaje różne ciasta¹⁴.

Grecja

Dla Greków najważniejszym dniem jest pierwszy dzień świąt, gdyż z reguły nie obchodzą oni Wigilii. Najważniejszym symbolem bożonarodzeniowym jest przystrojony świątecznie model żaglowca. W Grecji długo nie istniał zwyczaj przystrojania ulic miast, czy domów, natomiast od kilku lat można zauważyć przenikanie tradycji z zachodu i coraz więcej Greków korzysta z zewnętrznych ozdób świątecznych. Oczywiście czas świąt to czas spędzany w gronie

¹³ <http://www.hispania-online.com/?strona,doc,pol,komp,1306,0,138,1,1306,ant.html>

¹⁴ http://www.portugalia-online.net/index.php?option=com_content&view=article&id=169:boie-narodzenie-w-portugalii&catid=8:tradycje-i-zwyczaje&Itemid=22

rodziny. Na greckim stole nie może zabraknąć w tych dniach Christopsomo – chleba Chrystusowego – bardzo duży chleb wypiekany w okrągłej formie z dodatkiem orzechów, rodzynek i kandyzowanych owoców. Zazwyczaj zdobiony jest w pasma długich sznurów ciasta ukształtowanych w formie wczesnego chrześcijańskiego krzyża, stąd nazwa "Chleb Chrystusa. Tradycyjnymi potrawami są także ciasteczka nadziewane orzechami, które macza się w miodzie, a także białe ciasteczka posypywane cukrem pudrem. Z reguły także Grecy nie wyobrażają sobie świąt Bożego Narodzenia bez ryb na stole. Choinki nie są popularne w domach Greków. Prezenty wręczane są zarówno w dzień św. Mikołaja czyli 6-ego grudnia jak również w Nowy Rok¹⁵.

Państwa skandynawskie

W **Danii** najbardziej uroczystym momentem jest przystrajanie choinki w światełka. Świątecznym zwyczajem w Danii jest chwywanie się za ręce i tańczenie dookoła przystrojonego w ozdoby drzewka¹⁶. W Danii obchodzi się zarówno Boże Narodzenie jak i Wigilię. Na wigilijnym stole powinny pojawić się: pieczona kaczka lub gęś faszerowana suszonymi śliwkami, ryż z owocami i przyprawami lub ryż z cynamonem. Tradycją jest również podawanie budyniu z ryżem, w miseczkach, w których ukryty jest w środku migdał, ten kto znajdzie migdał otrzymuje przynoszącą w nadchodzącym roku szczęście świnkę z marcepana¹⁷. Ciekawym zwyczajem jest także, iż tradycyjne duńskie browary na czas świąt wypuszczają na rynek świąteczną edycję swoich trunków¹⁸.

Szwedzkie miasta i wsie przywdziewają świąteczny wygląd już na początku Adwentu, wtedy dekoruje się ozdobami domy i ulice miast. Choinkę ubiera się na dzień lub dwa przed Bożym Narodzeniem. Drzewko dekoruje się świecącymi przedmiotami, lampkami a także słodyczami. Uroczysta kolacja zaczyna się w Szwecji wcześniej niż w innych krajach, już około godziny 14.00 i nie jest postna. Typowe szwedzkie potrawy wigilijne to: ryba, wędzony dorsz podawany w sosie, pulpety (małe kuleczki), kiełbasa, sałatka z buraków, owsiane ciasteczka i pierniki a także grzane wino z przyprawami i cukrem. Symbolem świąt bożonarodzeniowych w Szwecji jest pieczony prosiak, który pojawia się na świątecznym stole. Po kolacji nadchodzi czas na prezenty. Podarki przynosi Jultomten, odpowiednik

¹⁵ http://grecja.home.pl/boze_narodzenie.htm

¹⁶ <http://www.visitdenmark.pl/polen/pl-pl/menu/turist/turistinformaton/fakta-az/tradycje-swiat-bozego-narodzenia-w-danii.htm#SubHeader9>

¹⁷ <http://www.bibliotekawszkole.pl/inne/gazetki/62/index.php>

¹⁸ <http://www.visitdenmark.pl/polen/pl-pl/menu/turist/turistinformaton/fakta-az/tradycje-swiat-bozego-narodzenia-w-danii.htm#SubHeader9>

naszego Świętego Mikołaja, który w Szwecji ma wygląd krasnoluda i żyje w stodole. Szwedzi zamiast śpiewania kolęd tańczą przy choince¹⁹.

Bożego Narodzenia to najważniejsze święta w **fińskim** kalendarzu. Świadczy o tym m.in. nazwa samego miesiąca grudzień - Joulukuu, czyli bożonarodzeniowy miesiąc. Dekoracje są w Finlandii bardzo powszechne i pojawiają się już z początkiem listopada. Wynika to jednak z uwarunkowań geograficznych, z racji położenia bardzo szybko robi się tu ciemno, a na północy kraju prawie nie ma światła słonecznego. Wigilia odgrywa bardzo duże znaczenie w kulturze fińskiej. Podobnie jak Estończycy, Finowie często w dzień wigilii udają się do sauny, aby w ten sposób oczyścić swoje ciało. Nie istnieje zwyczaj dzielenia się opłatkiem, jak również Finów nie obowiązuje post. Na kolacji wigilijnej nie może zabraknąć marynowanego śledzia, warzywnej sałatki z buraków, marchwi, ziemniaków i korniszonów, surowego łososia z solą, cukrem i koperkiem. Głównym daniem na fińskim świątecznym stole jest jednak pieczona szynka. Na deser podaje się ryżową owsiankę z cynamonem i cukrem, śliwkowy kisiel, pierniczki oraz ciasteczka w kształcie gwiazdy. Pierwszy dzień świąt jest spędzany w gronie najbliższej rodziny, spędza się go zazwyczaj w domach bawiąc się z dziećmi otrzymanymi przez nie prezentami. Drugi dzień świąt to czas przeznaczony dla dalszej rodziny oraz przyjaciół, których odwiedza się w domach²⁰.

Austria

Kolację wigilijną w Austrii zwiastuje mały świąteczny dzwoneczek, który z reguły dzwoni około godziny siedemnastej²¹. Wtedy Austriacy zasiadają do wieczerzy wigilijnej. Na stole pojawiają się różne potrawy w zależności od regionu w jakim się znajdujemy. W Wiedniu na stole pojawia się postny karp, natomiast w Karyntii pieczona kaczka. W całym kraju przygotowuje się zwykle ciasto z mąki, mleka, masła, soli oraz miodu do smaku, które mają gwarantować zdrowie w nadchodzącym nowym roku, popularne są również pierniczki²². W Austrii na święta przygotowuje się bożonarodzeniowe szopki z figurkami Dzieciątka orz Świętej Rodziny. Austria jest także ojczyzną jednej z najbardziej znanych kolęd – Cichej Nocy²³.

¹⁹ <http://www.bibliotekawszkole.pl/inne/gazetki/62/index.php>

²⁰ <http://www.terve.pl/content/view/663/83/>

²¹ http://www.niam.pl/pl/artukul/6-jak_obchodza_swieta_bozego_narodzenia_najblizsi_sasiedzi_polski_

²² http://wigilia.biz/boze_narodzenie_w_austrii.php

²³ <http://www.spedycje.pl/konfitury/4547/-1->

[/tradycje_i_zwyczaje_swieta_bozego_narodzenia_w_krajach_ue.html](http://tradycje_i_zwyczaje_swieta_bozego_narodzenia_w_krajach_ue.html)

Malta

Na Malcie atmosfera świąt jest odczuwalna już na początku grudnia, kiedy rozpoczyna się tworzenie świątecznych dekoracji. Malta w czasie jest świąt jest bardzo kolorowa i barwna, sąsiedzi prześcigają się w tworzeniu najpiękniejszych dekoracji. Malta to kraj katolicki a więc te pięknie dekoracje docierają także do kościołów, które toną w kwiatowych dekoracjach. Tradycyjnie na maltańskim stole zawsze pojawia się pieczony indyk, który do pierwszej wojny światowej zastępowany był przez pieczonego koguta. Bardzo wiele współczesnych zwyczajów na Malcie jest zapożyczonych z innych zachodnioeuropejskich krajów²⁴.

Czechy i Słowacja

W Wigilię Bożego Narodzenia Czesi odwiedzają cmentarze. Tego dnia groby najbliższych i przyjaciół ozdabia się wieńcami, kwiatami. Najważniejszą potrawą wigilijną jest karp podawany z sałatką ziemniaczaną. Na deser podaje się kruche ciasteczka pieczone osobiście przez każdą panią domu. Ciasteczka mają różne kształty i są bardzo ważną potrawą na czeskim wigilijnym stole. Również po kolacji wigilijnej zwyczajem jest kolędowanie. Okres Bożego Narodzenia kończy się świętem Trzech Króli. Świąteczne msze w Czechach to przede wszystkim koncerty, na których śpiewa się tradycyjne pieśni. Zwyczajem świątecznym jest kupowanie karpia, jednak według Czechów karpia można albo zjeść, albo wypuścić na wolność. Tradycyjne potrawy czeskie, przygotowywane na wigilię to: zupa rybna lub grzybowa, smażony karp z sałatką ziemniaczaną, chałka wigilijna z bakaliami oraz popularne malutkie ciasteczka o najróżniejszych kształtach, rogaliki waniliowe. Na stół pod obrus kładzie się pieniądze, aby ich nie zabrakło w nadchodzącym roku. Po wieczery rodzina gromadzi się wokół przystrojonej choinki, obdarowuje prezentami. Dzieciom w Czechach prezenty przynosi mały Jezus²⁵. W wieczór wigilijny nie może zabraknąć wróżb, na przykład krojenia jabłka na połowę – jeśli nasiona mają kształt gwiazdki, przez cały rok

²⁴http://www.dwojka.org/index.php?option=com_content&view=article&id=197:wita-boego-narodzenia-w-krajach-comeniusa&catid=73:comenius&Itemid=82[p://malta.lovetostravel.pl/malta-swiet](http://malta.lovetostravel.pl/malta-swiet)

²⁵http://www.spedycje.pl/konfitury/4547/tradycje_i_zwyczajne_swiet_bozego_narodzenia_w_krajach_ue.html

będzie dopisywało zdrowie. Popularne jest też lanie wosku czy rzucanie przez młode dziewczęta pantoflem. Podobnie jak schodzenie do piwnicy, aby sprawdzić, czy nie zakwitły już ścięte na początku grudnia gałązki czereśni, jabłoni i forsycji. Według ludowych wierzeń – obfitość kwiatów to wróżba na następny rok²⁶.

Wigilia na Słowacji wygląda podobnie jak w Czechach. Prezenty dzieciom przynosi Mały Jezusek. Na kolacji wigilijnej nie może zabraknąć tradycyjnych 12, jak w Polsce potraw, ale są to głównie słodkie smakołyki. Przed kolacją Słowacy zmagają modlitwę a następnie dzielą się opłatkiem przygotowanym na słodko z miodem lub na ostro z czosnkiem. Dwanaście potraw na stole słowackim to w większości potrawy przygotowane na słodko, ale nie może zabraknąć na nim również karpia czy sałatki ziemniaczanej, zupy grzybowej, kapuśniaku. Prezenty dzieciom w wigilię bożego narodzenia przynosi mały Jezusek²⁷. Słowacy jak większość narodów europejskich przystrajają domy, w domach znajdują się choinki lub szopki bożonarodzeniowe. Zwyczajem jest kładzenie na świątecznym stole orzechów. Każdy mieszkaniec bierze jeden orzech, jeśli jest on dobry to zwiastuje szczęście i pomyślność w nadchodzącym roku²⁸.

Słowenia

Przystrajanie choinki przybyło do Słowenii z Niemiec i jest stosunkowo młodym zwyczajem. Zwyczajem jeszcze przedchrześcijańskim jest w Słowenii wypiekanie chleba. Według tradycji wypieka się chleb z trzech rodzajów zboża: pszenicy, gryki i żyta, chleb ten zgodnie z tradycją przynosił zdrowie na cały nadchodzący rok²⁹. W Słowenii czas świąt to także czas świątecznych jarmarków, gdzie poszukiwało się prezentów i nie tylko. Świąta w Słowenii są mieszkanką chrześcijańskiej i pogańskiej tradycji. Nazwa świąt oznacza „mały bóg” i związana jest z kultem boga słońca oraz jego syna. Czas świąt to oczywiście radosny czas spędzany w gronie najbliższej rodziny oraz przyjaciół. Coraz popularniejszy jest zwyczaj, który przywędrował z zachodu a mianowicie wysyłanie sobie świątecznych kartek³⁰.

²⁶<http://www.students.pl/po-zajeciach/details/16903/Czechy-Boze-Narodzenie-u-naszych-poludniowych-sasiadow>

²⁷http://www.spedycje.pl/konfitury/4547/-5-tradycje_i_zwyczaj_e_swie_ta_bozego_narodzenia_w_krajach_ue.html

²⁸ http://www.niam.pl/pl/artykul/6-jak_obchodza_swie_ta_bozego_narodzenia_najblizsi_sasiedzi_polski_

²⁹http://www.spedycje.pl/konfitury/4547/-5-tradycje_i_zwyczaj_e_swie_ta_bozego_narodzenia_w_krajach_ue.html

³⁰ http://g2opole.wodip.opole.pl/szkolny_toster_grudzien2008/boze_narodzenie_w_ue.htm

Węgry

Tradycje świąteczne na Węgrzech są podobne do tradycji środkowoeuropejskich. Prezenty przynosi Jezusek. Tak jak i u nas znany jest zwyczaj kolędowania. Potrawy jakie Węgrzy przygotowują na kolację wigilijną to potrawy postne. Węgrzy twierdzą, że obchodzą Boże Narodzenie dwukrotnie: 6 i 25 grudnia. Pierwsze "święto" zdecydowanie należy do dzieci, które wysyłają listy do Dzieciątka Jezus. "Właściwe" Boże narodzenie przypada na 25 grudnia. Tygodnie je poprzedzające nazywane są: tydzień papierowy, brązowy, srebrny, a niedziela przed Wigilią - złota. Sama wigilia nosi nazwę Szent – Este.. Na Węgrzech niezwykle popularne są wieńce adwentowe, które znajdują się nie tylko w każdym domu, ale także w miejscach użyteczności publicznej. Wieńce najczęściej zawierają cztery świece, które palone są co tydzień aż do Bożego Narodzenia. Podobnie jak w naszym kraju, pod wigilijnym obrusem umieszczano zboże, nasiona, siano i słomę, które miały przynieść pomyślność w nadchodzącym roku. Niezbędnym smakołykiem na świątecznym stole jest „szaloncukor”, czyli pralinki z masą waniliową, orzechową, marcepanową lub z galaretką. Innym są strucle z makiem i orzechami. Na wigilijnym stole obowiązkowo znaleźć się musi pieczony karp, zupa rybna z różnych gatunków ryb oraz chłodnik z wiśni³¹.

Irlandia

Święta Bożego Narodzenia w Irlandii to najważniejsze, zaraz po Dniu świętego Patryka, hucznie święta obchodzone w rodzinnym gronie. Lawina świątecznych przygotowań, jak przystało na katolicki kraj rozpoczyna się 8 grudnia, w święto Niepokalanego Poczęcia NMP. Jeszcze do niedawna istniał zwyczaj, że podstawiano specjalne pociągi, które miały zawieźć mieszkańców Irlandii na świąteczne zakupy do stolicy. Od tego dnia także na ulicach Irlandii słychać kolędy. Irlandczycy, w przeciwieństwie do Anglików obchodzą wigilię Bożego Narodzenia. Główną potrawą na irlandzkiej wieczerzy jest pieczony indyk, w niektórych regionach również gęś. Do pieczonego indyka podaje się również szynkę, także pieczoną według specjalnej receptury, ziemniaczki smażone lub duszone, chleb oraz sos (żurawinowy

³¹ <http://www.twojaeuropa.pl/1179/boze-narodzenie-na-wegrzech>

lub chlebowy. Popularne są również warzywa, w szczególności marchewkę, brokuły czy brukselkę. Przed jako przystawki podaje się łososia, krewetki, owoce morza, oraz co interesujące zupę z melona. Irlandczycy przygotowują Christmas Cake, czyli ciasto z suszonymi owocami i alkoholem a także Plum Pudding, czyli pudding śliwkowy – są to tradycyjne przysmaki, których nie może zabraknąć podczas irlandzkich świąt. Wspomniany pudding, tylko z nazwy jest śliwkowy, gdyż podaje się go z sosem sherry lub masłem brandy. Przed świętami wypieka się również tzw. mince pie - czyli mięso zapiekane w cieście. Kolację wigilijną Irlandczycy rozpoczynają już około 3 po południu. Co ciekawe pierwszy dzień świąt nie jest czasem spotkań rodzinnych, ani uroczystości, jest to czas, spędzany w zadumie i ciszy. Wtedy odwiedza się tylko kościoły, z których czasem zabiera się wiązkę słomy ze żłobka kościelnego. Odbywają się w wielu miastach i miasteczkach mecze hurlingu - narodowego sportu. Dla Irlandczyków drugi dzień świąt jest również świętowany z pompą. Jest to dzień/święto św. Stefana – tzw. Stephen's Day. Wtedy na ulicach pojawiają się kolędnicy, zwyczaj kolędowania jest znany i praktykowany w Irlandii powszechnie tzw. Wren Boys³². Ważną tradycją irlandzką jest także palenie w oknach świecy, lub trzech świec symbolizujących Świętą Rodzinę.

Państwa bałtyckie

Święta Bożego Narodzenia na **Litwie** są bardzo zbliżone do naszych polskich świąt. Kolacja wigilijna, tzw. Kucios. Wigilia to najważniejszy dzień w roku, bardzo rodzinny i świąteczny. Litwini zasiadają do kolacji, która składać się powinna zgodnie z tradycją z 12 potraw. Kolacja wigilijna składa się z potraw postnych, które nie mogą zawierać mleka, tłuszczu, mleka i mięsa. Dlatego na stole przede wszystkim królują śledzie, grzyby oraz fasola. Zwyczajem jest także łamanie się opłatkiem, nieznanym z krajach zachodnioeuropejskich. Jednym ze zwyczajów, także powszechnym w Polsce jest kładzenie sianka pod obrusem, a także tworzenie różnych papierowych dekoracji świątecznych, umieszczanych na patykach. Domy dekoruje się tylko na wigilię i na Boże Narodzenie.

Na **Łotwie** Wigilia jest obchodzona znacznie wcześniej niż w pozostałych krajach. Zamiast świątecznej kolacji na Łotwie przyrządza się świąteczny, duży i wystawny obiad. Na nim zabraknąć nie może jabłek pieczonych razem z kapustą, szynki, także pieczonych w piekarniku różnego rodzaju warzyw, ale szczególnie popularne są ziemniaki i marchew. Na deser je się słodczyce, mandarynki, różnego rodzaju słodkości oraz szczególnie czarny chleb.

³² <http://www.mojairlandia.pl/tradycje/tr-xmas.php>

Bardzo popularny jest także kukis czyli głowa prosiaka gotowana z jęczmieniem, a także kielbasa z dodatkiem fasoli, grochu i jęczmienia. Pierwszy i drugi dzień świąt to czas, na spotkania rodzinne, oraz wspólne świętowanie z przyjaciółmi. Zgodnie z tradycją Łotysze przygotowują ozdoby z trzciny i słomy.

Świąteczne zwyczaje wywodzą się z kultury chłopskiej. **Estonia** jest krajem wieloreligijnym, dlatego wiele rodzin obchodzi święta w obrządku luterańskim i prawosławnym. Wiąże się z tym zwyczaj przynoszenia do domu słomy, którą kładzie się zazwyczaj, na podłodze. Zwyczajem od dawien dawna jest uczęszczanie do sauny przed uroczystą mszą. Po mszy wszyscy wracają do swoich domów, gdzie czeka na nich przygotowany już wcześniej stół i świąteczne potrawy: pieczony indyk, względnie gęś nadziewany jabłkami, kiszona kapusta, brukiew podawana z łbem wieprza, sałatka ziemniaczana z burakami, oraz kapusta marynowana. Na deser różnego rodzaju słodkości – m.in. pierniczki o nazwie piparkoodig, czyli pierniczki z pieprzem. W Estonii tradycją jest także pokaz fajerwerków w noc wigilijną. Prezenty przynosi św. Mikołaj jednak dzieci, aby je otrzymać muszą zatańczyć, zaśpiewać lub wyrecytować wierszyk³³.

Państwa Beneluksu

W **Belgii**, tak jak w większości krajów zachodnioeuropejskich przed świętami organizowane są jarmarki, na których można kupić wszystkie niezbędne na świątecznym stole produkty jak również prezenty. Mieszkańcy uwielbiają ozdoby, kolorowe światełka, które znajdują się nie tylko w domach, ale także na ulicach miast. W Belgii obchodzi się Wigilię. Na stole wigilijnym zawsze można skosztować: homarów, ostryg, owoców morza, indyka, pasztetów, a na deser babki z kremem mokka. Po pasterce spożywa się kutię z pęczakiem, gdyż w Belgii nie je się maku. Na deser przygotowuje się tradycyjne ciasto w kształcie pnia polane czekoladą. Prezenty przynosi dzieciom Mikołaj (który nazywa się Ojciec Bożonarodzeniowy) po kolacji wigilijnej. Drugi dzień świąt jest w Belgii normalnym dniem pracy³⁴.

W **Holandii** nie obchodzi się Wigilii, a świąt nie poprzedza czas adwentu. Święta obchodzi się 25 i 26 grudnia. Tradycją, którą Holendrzy pielęgnują jest uczestnictwo w pasterce. Holendrzy mają mało tradycji związanych ze świętami Bożego Narodzenia. Nie ma tutaj specjalnych potraw, które przygotowywałoby się raz do roku. Holendrzy czczą święta

³³<http://www.spedycje.pl/konfitury/4547/-3->

[/tradycje_i_zwyczaje_swieta_bozego_narodzenia_w_krajach_ue.html](#)

³⁴http://belgia.lovetotravel.pl/boze_narodzenie_w_belgii

przygotowując piękne dekoracje domów, okien czy wystaw sklepowych i ulic. Jednym z nielicznych zwyczajów jest wysyłanie kartek świątecznych, które często wywiesza się w oknach³⁵. W święta dzieci nie odwiedza również Mikołaj. Przychodzi on tylko raz w roku 6 grudnia, a właściwie, zgodnie z legendą, przypląwa do portu 5 grudnia.

W Wigilię w **Luksemburgu** wszystkie rodziny zbierają się wczesnym popołudniem przy choince i spędzają ten czas na wspólnych rozmowach. Po północy, kiedy kolacja wigilijna dobiegnie już końca, rodziny udają się na pasterkę. Prezenty przynosi dzieciom w pierwszy dzień świąt (Boxing Day) Dzieciątko Jezus³⁶. Potrawy wigilijne podobne są do tych, jakie przygotowuje się w Niemczech. Są to głównie bakaliowe ciasto stollen, tradycyjnie podaje się również wtedy świąteczne lody.

Bulgaria

W Bułgarii cała rodzina zbiera się na wystawnej kolacji, która jest przygotowana w ciągu dnia. Zwyczajem w Bułgarii jest palenie się przez cały wieczór domowego ogniska, w którym znajdują się liście dębu, ognisko zapala najstarszy mężczyzna w rodzinie. Zanim zasiądzie się do kolacji jest zwyczaj odkadzania, przegnania złych mocy z domu oraz wszystkich budynków gospodarstwa domowego. Popularny jest także zwyczaj kołędowania przez grupy małych, kilkuletnich chłopców. Na stole nie może zabraknąć potraw takich jak: gołąbków z ryżem, fasoli, żyta, miodu, orzechów, czosnku oraz chleba obrzędowego. Od kolacji wigilijnej nie można wstawać, gdyż przynosi to nieszczęście, cała rodzina musi wstać razem. Na stole lub w jego pobliżu znajduje się ikona, dla której przeznaczony jest pierwszy kawałek wigilijnej kolacji³⁷. Dziś wszystkie tradycje nie są raczej przestrzegane, do Bułgarii dociera także świąteczna „moda” z krajów zachodnioeuropejskich.

³⁵<http://www.spedycje.pl/konfitury/4547/-3->

[/tradycje_i_zwyczaj_zwycia_bozego_narodzenia_w_krajach_ue.html](http://tradycje_i_zwyczaj_zwycia_bozego_narodzenia_w_krajach_ue.html)

³⁶ http://g2opole.wodip.opole.pl/szkolny_toster_grudzien2008/boze_narodzenie_w_ue.htm

³⁷ <http://www.bulgaricus.com/tradycje/bulgarskie-boze-narodzenie-koleda-24-grudnia.html>

Rumunia

Zwyczaj przystrojania choinki został zapożyczony z Europy Zachodniej. Typowym rumuńskim zwyczajem jest poświęcenie świni na kilka dni przed świętami. Jest on praktykowany zwłaszcza na wsiach i z reguły odbywa się 20 grudnia, czyli w dzień św. Ignacego. Na stołach w czasie wigilii oraz świąt zawsze znajdują się: świńskie ozory w galarecie jako najważniejsza potrawa, pasztet z podrobów, indyk, przyrządzana według specjalnej receptury słonina, mięsne gołąbki, a z ciast tradycyjnym jest keks. Rumuni nie dzielą się opłatkiem, lecz chlebem w kościołach³⁸.

Cypr

Z racji klimatu i pięknej pogody kolację wigilijną na Cyprze spożywa się na tarasie. I choć zwyczaj tuczenia prosięta na święta zanika, to jednak nadal wieprzowina jest głównym świątecznym daniem. Poza wieprzowiną na stołach świątecznych znajdziemy: polędwice z grillowanym kozim serem, pieczone kielbaski, a na deser ciasto migdałowe z piniężkiem w środku. Kto znajdzie piniężek temu będzie szczęście dopisywać przez cały rok. Prezenty przynosi w noc wigilijną św. Mikołaj, ale istnieje także zwyczaj wręczania prezentów w Nowy Rok, które przynosi zgodnie z legendą św. Bazyli³⁹.

Przygotował: Punkt Informacyjny Europe Direct – Poznań
Projekt współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej

³⁸http://www.dwojka.org/index.php?option=com_content&view=article&id=197:wita-boego-narodzenia-w-krajach-comeniusa&catid=73:comenius&Itemid=82

³⁹http://podroze.gazeta.pl/podroze/1,114204,8845176,Adwent_i_Boze_Narodzenie_w_Europie__Rzuc_pantofle_m_.html